

Günün söhbəti

8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Ailo, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar xanım Muradova ilə görüşdük. Müasir cəmiyyətdə və ailədə qadınların nüfuzu, onların problemləri barədə söhbətdə nəyin doğru, nəyin yanlış olduğuna diqqət yetirildi, bu sahədə sivil çağırışlara nəzər salındı.

– Bahar xanım, suala keçməzdən önce, icazə verin, “Xalq qəzeti”nin kollektivi adından sizi təbrik edim. Müasir cəmiyyət və qadın ifadəsi sizə nə deyir?

– İlk növbədə təbrikə görə təşəkkür edirəm! Müasir cəmiyyət və qadın – bunlar bir-birinə zidd məfhumlar deyil. İstər qadın olsun, istər kişi, hər dövrün müasiri olmaq bizdən böyük sayılır tələb edir. Amma bəzən onların sürəti bir-birinə bərabər olmur. Ya cəmiyyət daha irəli getmiş və dəyişən olur, ya da ki, insan çox ləng və yeniliyə açıq olmur, çox düşünüb daşınır. Burada adekvat reaksiyadan çox şey asılıdır. Sən müasirliyi yenilik kimi və vacib bir istiqamət kimi qəbul edəndə qədər o, artıq köhnədir. Yəni bu, zamanın çağırışıdır.

Bəzi hallarda bu problem kimi başa düşülür, bəzən isə həqiqi mənada çağırışıdır ki, ona dərhal adekvat cavab vermək üçün də gərək insan, o cümlədən qadın, üzərində dayandığı bünövrə müasirliyə açıq olsun. Bizim türk qadını olaraq söykədiyimiz milli - mədəni dəyərlər və gələcəyə baxış bucağımız müasirliyə açıqdır və adətən kəskin məhdudiyyətlər qoyulmur.

Tariximizdə də belə olub. Əlbəttə ki, müəyyən dövrlərdə dini, siyasi təsirlər, ideoloji çərçivələr zəminində bəzi konservativ yanaşmalar ola bilər və bunları gözəlməli olur. Bu, cəmiyyət üzvlərinin, xüsusən qadınların bu prosesə hazırlığından asılı olur ki, onlar nə dərəcədə üzərində dayandığı bünövrənin möhkəm olduğuna əminlər və onlarda bu bünövrəni dağıda biləcək yeniliyə qarşı müqavimət hissi var və o bünövrə ilə yeni gələn dəyərlər arasında körpü rolunu oynaya biləcəklər. İnsan özü-özlüyündə körpüdür. Yenilik özbaşına gəlmir.

Keçmiş – bu gün və gələcək arasında əlaqəni insan yaradır. O baxımdan insan və insan kapitalı məsələsi önə çıxır. Müasir dövrdə ona insan kapitalı deyirik. Əslində insan ən vacib resursdur, tükənməz bir sərvətdir, amma onu gəlir gətirən sahəyə, kapitala çevirmək, problem və çətinliklərə yenilməmək, özü ilə birlikdə cəmiyyəti və dövləti inkişaf aparmaq kimi bir missiyanı var. Buna hazır olmaq lazımdır. Müasirlik bizi hər zaman sayıq, təhlükələrə qarşı müqavimət hissi böyük, yeniliklərə və inkişafa səsləyən çağırışlara açıq olmağa vadar etməlidir.

– Uzun illərdir siyasətdəsiniz. QHT rəhbərləri, deputatlar, məktəb direktorları, bələdiyyə sədrləri və digər mühüm postlarda qadınların özlərini doğrultduqları mövzudur. Qadınların bu qədər fəallığı onların ən müqəddəs analıq missiyasına, ailə bağlarına xələf gətirmir ki?

– Qadınların əsas missiyasına demək istəyirsiniz? İndi əgər demokratik cəmiyyət, müstəqil dövlət olmasaydıq, qadınların missiyası bəlkə elə daha çox ilkinliyində qalardı. Əslində, mən qadın–kişi arasında radikal çərçivə, xətt çəkməyin tərəfdarı deyiləm. Ailədə müəyyən rolların bir hissəsi kişiyyə, bir hissəsi isə qadına aiddir. Hər ikisi cəmiyyətdə bu və ya digər mövqə tutursa, hədəfləri varsa, qarşısına daha irəli gedən məqsədlər qoyursa, onu ailəsi ilə balanslaşdırmağa çalışmalıdır. Bu, onun borcudur. Nəticədə bütün görülən işlər, istər ayrı fərd olsun, istər cəmiyyətin özəyi olan ailə, istərsə də dövlət olsun, hamısı insanlar içindədir.

İnsana ən yaxın sosial mühit onun ailəsidir. Əgər sənin özündə gördüyün işlərin, içərisində olduğun böyük prosesin, cəmiyyətin, dövlətin, insanların xeyir gətirdiyini, fayda verdiyini düşünsənə və sənin davranışın ailəni, yaxud da özüni bu prosesdən kənarda qoyursa, bu, tam olmur. Yaxud, cəmiyyət həyatında böyük bir yer tutmasın, sonradan ailə qurmasın, sən ailəyə diqqət göstərmək borcun və vəzifəndir.

Mən öz həyat təcrübəmdə buna çalışıram və bizdə pis alınır. Əlbəttə bu xüsusda fəaliyyətimizlə bağlı bəzi problemləri ailələrlə rastlaşırıq. Buna da fərqli prizmadan baxmaq lazımdır. Bəzi neqativ stereotiplər var ki, bəzi hallarda biz onu “dəyər” kimi qəbul edirik və özümdən sonraya da dəyər kimi ötürməyə çalışırıq. Əslində, ona diqqət yetirdikdə onun məhdud baxışlar sistemindən başqa bir şey olmadığını görürük və təbii ki, biz beləşindən azad olmalıyıq. Bu arada da elə etməliyə ki, nə cəmiyyət, nə də ailə bundan zərər çəksin. Yəni məsuliyyət qarşılıqlı olmalıdır.

Əslində, mənə görə milli olan nə varsa və o bizim milli kimliyimizin, milli identikliyəmizin çərçivəsini müəyyən edirsə, o, heç zaman köhnə ola bilməz. Çünki milli olan hər zaman müasirdir.

Bir də ki, bizim son iki əsrdə qəbul etdiyimiz yeni davranışlar sistemi bəzilərində subyektiv olaraq zahirən milli görünməyə bilər. Amma elan etdiyimiz demokratik dəyərlər, dövlətimizin qarşısında dayanan vəzifələr, xalqımızın inkişaf məqsədlərinə uyğun yeni hədəflərlə milli kimlik və çoxmədəniyyətli cəmiyyətin maraqları üst-üstə düşürsə, deməli biz onlar arasındakı əlaqəni təmin etməyə borcluuyuq. Bu isə yenə vurğulamaq istəyirəm, böyük söz və zəhmət tələb edir.

Biz özümdən sonra gələn nəsli – ailədən başlayaraq, gənc qızları və oğlanları həyata elə hazırlamalıyıq ki, onlar sabah belə suallar qarşısında qalanda doğru addım atmağı bacarsınlar. Örnəklərimiz isə

Biz özümdən sonra gələn nəsli – ailədən başlayaraq, gənc qızları və oğlanları həyata elə hazırlamalıyıq ki, onlar sabah belə suallar qarşısında qalanda doğru addım atmağı bacarsınlar. Örnəklərimiz isə

Sağlam ailə – gələcəyin möhkəm, etibarlı təməli

Dünəndən sabaha yolumuz bu körpüdən keçir

inkışafımızın bütün dövrlərində olmuşdur, bu gün də var. Nümunə kimi Azərbaycanın tarixində tanınmış ziyahların ailələrini göstərə bilərik. Müasir və ən parlaq örnəyimiz isə əlbəttə ki ölkəmizin birinci ailəsidir.

– Neqativ hallarla bağlı müzakirələr təbliğata aparmır ki?

– Əlbəttə aparır və bu, birmənalı olaraq belədir. Bu, bütün dünyada belədir, pozitiv örnəklərə az maraq göstərilir və hətta onun özündə belə neqativlər axtaranlar olur.Çünki neqativlər özü-özünü dəlgəvari bir şəkildə min dəfələrlə artırır.

Ona görə də belə məsələlərə geniş miqyasda baxmağı bacarmaq, bunların cəmiyyətdə nə qədər yer tutduğunu nəzərə almaq və qərarları da ona uyğun vermək lazımdır. İstənilən halda müasirlik çox böyük bir dəlgədir və o, bəzən bunu istəməyənləri qarşısına alıb apara bilər. Odur ki, bu dəlgədə üzməyi öyrənmək lazımdır.

– Sizcə, qadınların boşanmasında onların iş həyatına bağlanması, sərbəst düşülmə, özgüvənin artmasının nə dərəcədə rolu var? QHT sektorunda qadınlar üstünlük təşkil edir?

– Burada zərərli təbliğatın rolunu daha çox görürəm. Biz vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesindəyik. Hüquqi dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu – bizim boyan etdiyimiz budur. Vətəndaş cəmiyyəti dediyimiz media quruluşlarıdır, QHT-lərdir, siyasi partiyalardır, ictimai qurumlarıdır, fondlardır. Bunlar könüllülük, çox vaxt sərf etmək və vəsait cəlb etmək imkanları qabiliyyəti tələb edir. Çünki dövlət büdcəsindən maliyələşmir və bu insanların da fəal olmalıdırlar, ona görə ki, özlərinə peşə olaraq bu sahəni seçiblər.

İnsan hüquqları ilə məşğuldurlar, hansısa sosial problemlərin həllinə dəstək göstərirlər. Çünki bunlar yalnız dövlətin himayəsində və dövlətin üzərində olan bir hədəflər və xalqın burada iştirak imkanlarının artırılması istiqamətində atdığı addımlar imkan yaradır ki, belə könüllü təşkilatlar da prosesə təhffə vermək istəyən insanların sayı artsin.

– Bəs dövlətin dəstəyi? Layihələrin həyata keçirilməsi üçün verilən grantlar?

– Əlbəttə, dövlətin dəstəyi, daxili fondlar hesabına olduqda daha etibarlıdır. Bəzi məsələlər də var ki, bu, problem kimi bütün dünyada olub və yenə var. Bəzi beynəlxalq mərkəzlərin layihələrində iştirak edənlərin bir sıra problemləri çıxır. Kimlərsə, bilərəkdən, kimlərsə bilməyərəkdən bu prosesdə zərər çəkənlər və neqativ zolağa düşənlər olur. Amma hesab edirəm ki, biz bunların qarşısını almaqlı deyilik.

Biz təbliğatımızı düzgün qurmalıyıq, öz vəzifə və müəyyən etdiyimiz öhdəlikləri qanun çərçivəsində reallaşdırmağa üstünlük verməliyik. Çünki hər bir fəaliyyətin qanunu, hüquqi çərçivəsi var. İstər fondlar, istər ictimai birliklər, istər siyasi partiyaların hər biri haqqında müvafiq qanun var və konstitusiyaya həmin çərçivələri müəyyən

edib. Bu sahədə öz təşəbbüsü ilə insanlar məşğul olur. Eyni zamanda da, qeyd etmək lazımdır ki, burada hansısa bir dövlət qurumunda olduğu kimi aydın konkret çərçivələr olmadığı və fəaliyyət sərbəstliyi olduğu üçün daha çox insanın öz fəaliyyətinin çərçivələrini düzgün müəyyən etməsinə ehtiyac yaranır. Ona görə də düşünürəm ki, bu da bizim fəaliyyət sferamıza aid olan bir işdir. İctimai nəzarəti, əslində, onlar daha çox media, sosial quruluşlar, könüllü seçdikləri fəaliyyət vasitəsi və digər başqa fəaliyyətlərlə həyata keçirirlər. Amma onların özlərinin də üzərində nəzarət olmalıdır ki,

istəyən gənclərlə aparılan işə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. Bu bizim yerli mərkəzlərin fəaliyyət istiqamətlərindən biridir. Doğrudur, bu mərkəzlər ölkənin bütün ərazilərini əhatə etmir, müəyyən maarifləndirmə tədbirləri və layihələrlə biz bunu bütün regionlarda həyata keçirməyə çalışırıq ki, onlar ailə qurmağa hazırlaşarkən öhdəliklərini, borclarını bir-birinə doğru anlatsınlar. Bir-birinə tələbləri həddən artıq maksimal qoymasınlar ki, sonradan onu yerinə yetirməyədə xəyal qırıqlığına uğramasınlar.

Əslində, fəaliyyətimizin əsas istiqamə-

kanlar göz öntünə gəlir. Biz bu imkanların hamısını bir kənara qoyub onları evliliyə vadar etməklə, hesab edirik ki, onları xoşbəxt edəcəyik. Ona görə insanın öz seçimi olmalıdır. İnsan o qədər inkişaf etməlidir ki, fiziki, əqli, maddi vəziyyəti ailə qurmağa imkan versin.

Uğurlardan, inkişafdan, onu əldə etməyin yollarından daha çox danışmalıyıq ki, uğurlar qazanaq. Problemin özündən yox, onun həlli vasitələrindən söz açmalıyıq. Çünki problemin özündən danışmaqla, biz az qala onu təbliğ edir, miqyasını dəfələrlə

artırıq. Hesab edirəm ki, qanunlara edilən bu dəyişikliklər öz gücünü göstərəcək və insanlar da buna əməl etməyə çalışacaqlar.

Ancaq unutmayaq ki, insanların həyata münasibəti, baş verən proseslərə, müqəddəs hesab edilən dəyərlərə baxışları fərqlidir. Nə qədər ki, cəmiyyət və nöqsanlar var, düşünürəm ki, problemlər də az, ya çox olacaq, bunu cəmiyyətdən tam kənar edə biləcəyimizə az inamım var.

Beynəlxalq hüquq var, konvensiyalara qoşuluruq. Amma dünya dəyişib. Dünyanı yenidən bölmək istəyən güclər var. Yeni dəyərlər yaranır. İnsanlar milli köklərinə bağlı olduğu qədər də, yeni dəyərlərlə işləməyi bacarmalıdır. Milli dəyərlərimizdə artıq olan nə varsa ondan azad olmalı, qəbul etdiyimiz dəyərlər içində zərərli nə varsa, onu geri çevirməliyik. Bu, bizdən davamlı fəaliyyət, davamlı diqqət və sayıqlıq tələb edir.

– Böyük bir kollektivin – ailənin rəhbərisiniz və fəaliyyətinizin coğrafiyası paytaxtdan bölgələrdək uzanır. Ailəyə necə vaxt ayırırsınız? Heç iş çoxluğundan yorulub istirahətə vaxt tapmamaqdan gileyləndiyiniz anlar olubmu?

– Yorgunluq mütləq şəkildə olur. Bəlkə də mənim bəxtim gətirir ki, işimlə ailəmdəki mühit bir-birinin davamıdır. Mən özümlə işdə olanda evdəki, evdə olanda işdəki kimi hiss edirəm. Digər aləmlərin də bu şəkildə olmasını istəyirdim. Bunun üçüncü güzəşt limiti tükənməməlidir. İnsan işinə də ailəsinə olduğu kimi diqqət yetirməlidir. Ona həyatının mənası kimi baxmalıdır. Ailə də onun kimi. Bu məkanda hər kəs mədəni mühiti qorumağa çalışmalıdır. Hər kəs öz həyatının memarı olmalı, elə bir bina inşa etməlidir ki, orada yaşamaq rahat olsun.

– Sizcə, ailə münasıqələrində kim daha çox güzəşt etməlidir?

– O baxır konkret hala və şəraitə. Mən qadınam deyə mənim güzəşt limiti üstünlüyüm olmamalıdır. Şəraitə uyğun güzəşt öhdəliyi kimin üzərindədirsə, o da etməlidir. Mühəsisələr zamanı dayanmağı bacarmılsan. Mən böyüdüyüm ailəmdə belə görmüşəm, indi də buna çalışıram. Çoxsaylı ailələri tanıyıram ki, məhz belə yaşayırlar.

Amma təəssüf ki, biz onlardan danışmırıq, daha çox neqativləri cəmiyyətə sızdırırıq. Ona görə də insanlara elə gəlir ki, bizim ailə dəyəqlərimiz sarsılıb. Birmənalı şəkildə deyə bilərəm ki, ailə dəyəqlərimiz sarsılmasına yönələn layihələr var. Bizim milli şüurumuza, milli köklərimizə bağlılığımıza təsir etməyə yönələn çoxsaylı “layihələr” var və biz onun qarşısında həmişə əvvəl dayanmışıq, bu gün də belədir. Biz problemlə məsələlərin qarşısını almaq üçün tədbirlər görməliyik, amma yaxşı nümunələri də insanlara çatdırmağı unutmamalıyıq.

– Qadınları necə görmək istəyirsiniz və onlara nə arzu edirsiniz?

– Qadınları hər şeydən əvvəl sağlam və mədəni cəhətdən güclü görmək istəyirəm. Fiziki cəhətdən qadının gücü ev işlərinə, onun öhdəliklərini yerinə yetirməyə çatacaq. O yalnız mədəni cəhətdən güclü olmalıdır. Amma bu güc ondan zərfliliyini və gözəlliyini almamalıdır. Çalışmaq lazımdır ki, o, hər zaman qadınlığı ehtiva edən keyfiyyətlərini saxlaya bilsin. Hüuşaq gücdən istifadə etsin. Qadın zərfl olduğu qədər də prinsiplə və mənen güclü olarsa o qədər də dəyərli olur. Mədəniyyətə sabit və güclü insanlar isə təzyiq və təhdidlərə qarşı müqavimət hissənə malik olur, ruhdan düşmür.

İstədim, qadınlarımız o qədər güclü olsunlar ki,özləri həyatdan möhkəm yapışınlar, dəstəyi ilk növbədə doğmalarından istəsinlər. Dövlətimizə və cəmiyyətin dəstəyinə güvənsinlər.

Arzu edirəm ki, bütün qadınların üzü gülsün, ailədə, cəmiyyətdə və müstəqil ölkədə xoşbəxt günlər yaşasınlar.

*Müəhibəni qələmə aldı:
Zərifə BƏŞİRQIZI
XQ*